

Kovács András Ferenc szövegközelisége

Ma már tudjuk: egyetlen, bármily művelt, képzett, „rutinos” kutató egymaga képtelen megírni a világirodalom történetét. De ma már tudjuk azt is, hogy olyan (típusú) költő, mint Kovács András Ferenc, szövegei közé tudja illeszteni a világirodalom történetét. Ez utóbbi megjegyzés magyarázatra szorul. Az a tény, hogy a legújabb és csak(?) újabb líra-történesi fejlemények olyan poéziseket segítettek létre jönni, amelyek mögött álló vagy amelyekbe rejtett lírai én szabadon bánik költészete előszövegeivel, és lényegében előszöveggé minősíti a világirodalomnak szinte egész történetét, bejárván-bejáratván a költészetnek minden messze tartományát, megfontolásra készteti azokat, akik azon töprengenek: miért újult föl és meg a palimpszesztus „technikája”, miként lehetséges, hogy jónéhányan szövegegység vagy egységes szöveg helyett a szövegmegmunkálást barkácsolásnak fogják föl. Egyszóval: az eredetiségnek, a vers mindentudó énjének „becsülete” erősen megkopott, és az önmaga előszövegeit *létre* hozó, a megvalósult szövegeket tarka szöttesként, stílszerűen szólva *Rongyszőnyeg*ként prezentáló poéta nem egyszerűen proteuszi „alkatát” jeleníti meg, igyekszik elfogadtatni, visszaírni a költésztörténetbe, hanem költészetlehetőségeket próbál ki, lírai éntre próbál rátalálni, miközben fölveti a Narcisszusszá levés esélyét, hogy (Goethével szólva) megismételt tükrözések formájában az énné levés különféle próbáival szolgáljon. Teljesen jogosan merül föl a kérdés: *ki* tehát a szerző? Arról nem is beszélve, hogy a kérdés átalakítható: *mi* tehát a szerző? Adva van egy hivatalospolgári név, esetleg egy álnév, fölvelt-költői név, egy a vers címében, mottójában jelzett név, festmény és zene, amely a versben, a vers révén szövegesül.

A 2003/2004-es tanév első szemeszterének összehasonlító irodalomtudomány „B” szakos hallgatói a Szegedi Tudományegyetemen a Genette szerint másodfokú irodalom, a palimpszesztus, a transz-, a hiper- és az intertextualitás nyomába eredtek; úgy töprengvén a szemináriumi közösségben Kovács András Ferenc lírájáról, hogy a szövegközeliség költészté bővülését figyelték egy világirodalomban és kultúrában kalandozó poéta-személyiség hagyományértelmezését szem előtt tartva. Ennek (a saját terminológiájában „költőzködő”) költőnek kötetei között bolyongva rajzolódott ki egy személyes világirodalomtörténet, ha nem lenne már foglalt a jellemzés, azt mondanám: „egy ízlésforma önarcképe”. Halász Gábor ezt Babits Mihály európai irodalomtörténetére alkalmazta, továbbadható volna ez Kovács András Ferenc költészetének alakulástörténeti jellemzőire. A „megerkesztett” szemináriumi munkák egyikét-másikat adjuk közre, jelezvén egy gondolkodási irányt, költészetértelmezési módozatot, érdeklődést.*

Fried István

* A szemináriumot Fried István és Tóth Ákos vezette.